

Wollt ihr den totalen Krieg?

3 november 2025

Het lijkt onvoorstelbaar, maar de retoriek van Europese leiders verraadt een verlangen naar oorlog. De huidige door het Westen uitgelokte oorlog in Oekraïne is klaarblijkelijk niet genoeg, de meer dan een miljoen dode of invalide militairen ogenschijnlijk geen reden tot beëindiging. Laten de Europese volkeren zich weer weerloos opjatten om hun zonen en dochters naar het 'ostfront' te sturen om te sterven voor de belangen van een machtige en geldhongerige elite? Het is eerder gelukt ...

Foto: Deel van het NAZI-regeringscentrum in Berlijn (EZAZ)

Goebbels als propagandaminister

In een tijd waarin alleen radio en kranten als massamedia bestonden waren fysieke bijeenkomsten noodzakelijk om het volk te bespelen. De NAZI's en dan vooral propagandaminister Joseph Goebbels wist de kunst tot manipulatie en irrationale opzweping van het gehoor tot ongekennde hoogte ten uitvoer te brengen.

Naast het gebruik van symbolen, vlaggen en lichteffecten, was retoriek hét instrument om mensen tot uitzinnigheid te krijgen, wat er ook gezegd werd.

De beruchte toespraak van Joseph Goebbels in het Berlijnse Sportpalast op 18 februari 1943 staat model voor wat een toespraak te weeg kan brengen. De speech kwam daags na het verlies van de NAZI's bij de Slag om Stalingrad die duurde van 17 juli 1942 tot 2 februari 1943. Bij deze pijnlijke tegenslag verloren rond 800.000 tot meer dan een miljoen Duitse militairen het leven of werden vermist. Daar kwamen nog eens 100.000 slachtoffers bij van de deelnemende landen als Hongarije, Roemenië en Italië. De Russen verloren mogelijk het dubbele aantal mensen.

‘Wollt ihr den totalen Krieg’

Amper twee weken later hield Goebbels zijn ‘Wollt ihr den totalen Krieg’ toespraak. Achteraf gezien een rede die paniek verraadde na de verloren Slag om Stalingrad. Nog één maal moest het volk worden opgezweept om de ondergang van het misdaadsregiem te voorkomen.

In zijn zorgvuldig opgebouwde speech, die 109 minuten duurde, werkte Goebbels naar een climax toe die de toehoorders tot volle emotionele onderwerping bracht. Het volk ‘wilde’ oorlog en wel een totale.

Inmiddels leven we in het tijdperk van beeld en digitale informatie-overdracht. Toch zijn er parallellen die ons alert moeten maken op de huidige oorlogspropaganda.

De bijeenkomst in Berlijn in 1943 was zorgvuldig voorbereid en niets was aan het toeval overgelaten. Een deel van het publiek was geselecteerd onder de bewezen aanhang van de NAZI's. Zo kon worden gegarandeerd dat altijd een deel van het

publiek door klappen en juichen de rest zou aansteken. Ook kon zo sociale druk worden uitgeoefend op mogelijke weerspannige aanwezigen die het in hun hoofd haalden om hun handen in hun zakken te houden.

Praattafels en ‘nieuws’ als nieuwe propaganda

We herkennen dezelfde principes maar dan passend bij onze beeldcultuur. Geen massabijeenkomsten, maar beïnvloeding via massamedia. Eenzijdige nieuwsvoorziening (werkt als propaganda) en praattafels (talkshows) vormen hiervan de basis. Uit de Coronatijd kennen we het mechanisme waarbij bij ‘discussies’ aan de praattafels geen critici werden toegelaten. Van de deelnemers aan het gesprek was bekend dat zij het voorgeschreven overheidsnarratief zouden ondersteunen, zij het uit overtuiging of uit materiële afhankelijkheid van de omroep of een belangenorganisatie.

Gelukkig telt Europa momenteel amper retorisch sterke leiders. Het opzweepen van de bevolking moet nu tot stand worden gebracht door een 24/7 durend bombardement aan misinformatie of minstens eenzijdige informatie.

Aanstekelijkheid in de massa

Bij de toespraak van Goebbels waren spreekkoren op gezette momenten in de toespraak ingepland. Als een kleine groep uit enthousiasme instemmende spreekkoren inzette, volgde de rest vanzelf.

Bedenk hoe het gaat na afloop van een gewaardeerde toneelvoorstelling. Het wachten is op één of twee mensen uit het publiek, liefst vooraan in de zaal, die opstaan en een staande ovatie in gang zetten. Langzaam begint ook de rest van de zaal, al dan niet aarzelend, op te staan en te klappen.

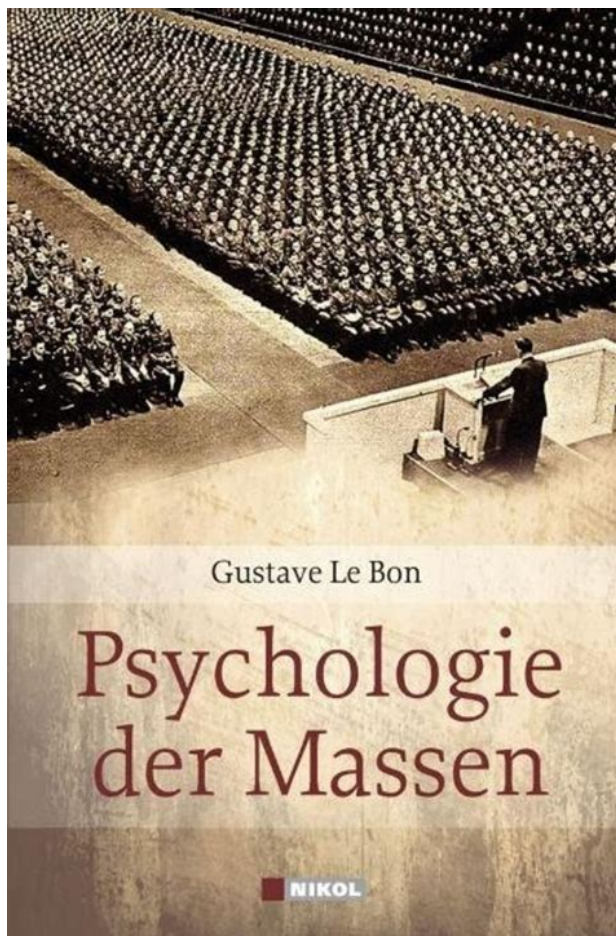
Zie hier het [ijzingwekkende moment](#) waarin Goebbels de retorisch vraag stelt: *“Wollt ihr den totalen Krieg?”*. (Willen jullie de totale oorlog?). Waarbij hij opvallend het publiek met ‘jullie’ adresseert (‘ihr’) waarmee een gevoel van wij als groep wordt opgeroepen. Erg ‘onduits’.

Misschien zit het ijzingwekkende niet zozeer in de retorische vraag van Goebbels, maar in de uitzinnige menigte die het uitschreeuwt van enthousiasme om de

totale (vernietigings-) oorlog te ondergaan. Om te voorkomen dat er mogelijk te weinig applaus zou volgen, werd er ook vanaf grammofoonplaten applaus door de luidsprekers afgespeeld. De toespraak werd ook via radio live uitgezonden. De luisteraars hoorden een 'eeuwigdurend' applaus wat de indruk wekte dat er volle instemming was met de toespraak van Goebbels.

'De kwade Russen en NAZI-Poetin'

Dat effect kan via televisie en internet niet bereikt worden. De sociale druk kan niet langs deze weg tot stand worden gebracht. Dat kan alleen via herhaling van het mantra van de 'kwade Russen', de 'NAZI Poetin', 'the unprovoked full scale invasion' of 'het naderende Russische leger'. Langs deze weg kan het publieke debat worden bespeeld waardoor bij een gesprek in eigen kring het niet eenvoudig is om een andere dan de voorgeschreven mening te verkondigen. Tijdens Covid werden mensen met een afwijkende mening 'wappies' genoemd en ten tijde van oorlog ligt de term 'landsverrader' op de loer.

Het is bekend dat de NAZI's gebruikmaakten van de inzichten van het boek van Gustav Le Bon 'Psychologie der Massen' (1911). Een van de inzichten die Le Bon

de NAZI's ruim 30 jaar nadien bood was de eigenaardigheid van een psychologische menigte: wie de individuen ook zijn die de massa maken, hoe anders hun manier van leven, hun beroepen, hun karakter of hun intelligentie ook zijn, het feit dat ze onderdeel van een menigte zijn, veroorzaakt een soort collectieve geest waardoor ze voelen, denken en handelen op een manier die heel anders is dan die waarin elk individu van hen zou voelen, denken en handelen als hij in een staat van isolatie zou zijn, zo Le Bon.

Een belangrijk onderdeel van Goebbels' toespraak was het creëren van een 'gemeenschappelijke' vijand. Dat was in het geval van de NAZI's het Bolsjewisme waarachter ook een Joodse samenzwering schuil zou gaan.

Die gemeenschappelijk vijanden hebben wij ook: eerst een virus, toen het klimaat en nu de Russen. Zonder gemeenschappelijke vijand kan de energie die in mensen is opgewekt niet gericht worden.

We moeten offers brengen

Goebbels stelde dat er grote offers gebracht moesten worden om het grote doel 'de overwinning' mogelijk te maken. Hoe meer radicale maatregelen hij aankondigde, hoe meer het aanwezig publiek juichte en joelde, bereid om offers voor de leiders te brengen. Uiteindelijk vraagt Goebbels het publiek of het bereid is voor de Führer door het vuur te gaan. Het publiek raakt in extase.

Denk aan de aangekondigde 'vrijheidsbijdrage' die CDA-voorman Bontenbal van de bevolking wil vragen.

Goebbels hield het publiek voor dat het beter is een paar jaar in aftandse kleding te lopen dan *"dat we een situatie krijgen waarin wij een paar honderd jaar in lompen moeten lopen"*. Hiermee een situatie schetsend die zal ontstaan als het volk die 'totale' oorlog niet wil. Offers brengen is een belangrijk bestanddeel van de propaganda. De 'Vrijheidsbijdrage' voor onze veiligheid en vrede is zo'n (eerste) offer.

Goebbels speelde ook met nieuwe woorden die meer emotionaliteit oproepen dan waarvoor zij stonden, zoals 'wereldpest' voor Joden. Zo wordt een groep dus ontmenselijkt, waardoor misdaden tegen die groep als minder bezwaarlijk worden beschouwd.

In deze tijd worden in Duitsland mensen die zich ook in de Russische zienswijze

kunnen vinden 'Putinversteher' genoemd, mensen die Poetin begrijpen, maar dan negatief bedoeld. Op X vindt men ook een scala aan Nederlandse varianten als 'Poetinpijper'. Het maakt de 'tegenstander' minder menselijk, niet de moeite om naar zijn argumenten te luisteren. We weten hoe het tijdens Corona werkte, zelfde model.

Goebbels eindigde deze beruchte toespraak, als stuiptrekking van een regiem dat haar naderend verval niet wilde zien, met de woorden: *"Volk sta op en de storm breekt los."*